

... de bodd där ... och så köpte han det där huset. Det hette Vilasund.

Hur gammal var du då din mamma dog?

Jag var 8 och ett halvt år.

Hur många syskon var ni?

Vi var sju. Alla var bort. Jag var ensam.

Så var du alldeles ensam?

Jo, jag var alldeles ensam. Jag hadd int ja en katta. Pappa han var en sån där byggnadssnickare, han snickrade kyrkor, inredde kyrka. (Vi ... he va ...) en nykyrka då. Han vart bort.

Nå, hur länge var du ensam då?

Ja, jag var ensam hela vintern för mamma hon dog i november. För så fick hon ju en blödning eller nånting sånt ... hon hade hemsk huvudvärk, och sen var hon på lördag, då var hon inte så vanskelig. Men så kom posten då på måndan, så hon tog sängkläderna och skulle piska upp dem lite, och då kom hon till farstun och sa att "Jag tror att jag fick slag". Och det var det sista hon sa. Och sen hon låg, i fem dagar hon vara bara yr, alltså. Och ... upp efter väggen och så av det yra. Då på femte dygnet, då dog hon. Det var färdigt då.

Vilket år var det? Hur gammal är du nu?

Jag är fyrtio ... jag är sjuttiotre.

Ja, då får du ju räkna efter, det är längesen nu.

Ja, väldigt.

Hur länge var du ensam hemma då?

Hela vintern.

Och skötte huset?

Jo. Jag hadd ju tre kor å sköta. Och sen hade jag ju en kvig som var tre år och ... den där skull få kalv då och jag tänkt det går aldrig för mig. Men det gick, å aldrig var jag mörkrädd eller rädd. På den tiden då var det arbetare som kom och sökte sig plats i Norge. Såna där luffare. Men ingen gjord mig nånting.

Vad kunde du laga för mat då, så liten som du var?

Jo men jag laga, det var ju fisk å det var potatis å jag hadd ju fil å ja hadd mycket mjölk. Då den där kvigan skulle kalva, då var det hemskt kallt. Men för att hon inte skulle få ont i juvret sitt, då tog jag glöd (?) i en gryt och sätte bak och måtte värm mot juvret. Visst var jag klok?

Ja, och bara åtta år.

Ja, då var jag inte gammal. Och så liten, så liten. Ja, var ska vi fortsatt, ja ...?

Jo, du berättade ju en gång om din pappa, att han för att veta ... Det fanns ju ingen telefon, för att han skulle veta hur du klarade dig.

Jo, posten han gick ju var 14:e dag, och han brukade ju komma upp, och sen då grannen där bakom sjön, om int det var ryk i muren så skulle han fara bort å se. Det syntes ju väl över, där var ingen skog.

Bara sjön emellan.

Jo, där var bara sjön emellan.

Var han aldrig ängslig för att det skulle misslyckas med elden och ...?

Nej, inte var han rädd.

Hur skaffade du in ved då?

Ja, jag bar in han. Inte behövd jag hugg.

Han hade huggit upp ved åt dig?

Jåda, det hade räckt då.

Och då var du där ända till våren?

Jo.

När våren kom, sålde din far då korna?

Nej, det tror jag han gift upp sen. Han gifte sig ju sen, en gammal vän(?). Och Kristina syster, hon var ju i Norge, hon var hyrd pige, hon var biträde hos storhandlare på Mo. Det var ju hon. Och Fritz, den äldste bror, han var ju tillsammans med pappa i arbete, han snickre och stod i. Du vet, det han hade snickre, den där altaväggen, så. Det var invigning och biskopen han kallade fram den som hadd gjort det där. Nånting så fint hade han aldrig sett. Då var han 17.

Det var din äldsta bror det?

Jå.

När din far gifte om sig, stannade du hemma då?

Neej.

Började du skolan då?

Jag gick i skolan vet ja. Jag kom hem och tänkt varför ska jag göra både pig och gå i skola på samma gång? He var en annan, han som körd till Mo till Norge, dem stannade ju å där, det kunde väl vara en tie spannar där kring om golvet. Och du vet att, ja, först laga jag bort lagårn, och sen var jag inne å läste på läxen, och sen börja jag å disk. Skolgången min var int ... 14 dagar gick jag för att få en sorts betyg. Det vart väl prästen, han (Amselius?) han sa åt mig; jag hörde din lilla stämma, och du har så dåligt betyg men vi ska försöka ändå. Du förstår, jag läste ju först då så fort att han hann ju int med! Det gick bra, och då brydde han sig aldrig om det förrän det var examenstid i kyrkan. Då fick jag mest av alla frågor.

Och klarade dem också?

Jå. Och du vet, då jag var 7 år, det var en präst som hade ... vad heter det ... husförhör. Och du vet, då skulle jag läsa för han. Och jag stod på knä på en stol när jag skulle läs, jag var så liten då jag var 7 år. Och det var ... om syndafallet, och då var det quinna, man stavade med Q, du vet en krok nederst. Du förstår jag läste! Och jag fick 25 öre för att jag läste duktigt då. Där var en som var 17 år och då kunde han int läsa, men då skämdes jag lite. Jag fick ju priset för ...

Den faster du var hos, var bodde hon?

Klippen.

Det var där de brukade övernatta då de for till Norge?

Jo, där stannade allihop. Dem hadd ju en särskild stall som de brukje ha.

Hur många hästar rymdes där då?

14. Dem kommer ifrån Stensele och Vilhelmina och Dikanäs.

Hur låg dem över då? Låg dem på bäddar på golvet då?

Ja, jo, dem hadd ju uppå vind, uppå loftet där. Där kunde en hel hop ligge.

Vad hade de för sängkläder?

Ja, de hade ju fårskinssfäll.

Tog de in fällan och slädahuden, kanske då?

Nej, det tog de väl aldrig med sig för å dra på en hel massa skräp. Det fick dem ju där.

Men hade dem som mycket fällar så det räckte åt allihopa?

Å, 25 öre natten. Det var dyrt.

Vad brukade de köpa för någonting i Norge?

Det var ju mjöl och matvaror.

Minns du nåt mer? Var det salt, var det kaffe?

Ja, allt ätbart. Dem hadd ju med sig då smör i bytten och dem bytt ju varor med Mejer.

Vad hade de med sig mer än smör? Hade de fågel med sig?

Ja, det var ju klart. Det var ju ripor och gråfågel och.

Kommer du ihåg några priser från den tiden, så du vet vad de fick för smöret, eller vad ripan kostade?

Det tror jag inte. Men du vet att smör det var int dyrt. Det var 50 kilot tror jag ... Du vet att dem fick lägga stora, ända tills 20 kilos bytten. Det var en från ... jag vet inte var från han var ... han blev ihjälsläje där på Mo. Det var en handlare från ... Han skulle ta vatten ifrån brunnen, och då var det en bo som slog han bak i nacken. Ja, konstigt det drabbar.

Vilken tid på året kom de här från Klippen och ner från Stensele?

Jo, det var ju fördjursvinter och så var det på efterdjursvintern de tog ...

Så det var två gånger på året?

Jo, det var två gånger på året.

Inte minns du hur lång tid det tog? Hur länge resan räckte?

Nej ... det vet du, var det riktigt dåligt, då fick de kör på drygt en dag över ... Det gick inte fort.

Du vet inte hur lång tid det tog från Klippen och till Mo i Rana i Norge innan de var tillbaka med lasset?

Nej, det vet jag inte, men du förstår, det var två dagar till bukten, och därifrån gick det väl fortare. Nerifrån bukten och ner till ... li.

Men tillbaks från Mo och uppåt, då var det väl besvärligt?

Ja, du förstår det ... det brukade ändå driva där. Ja, det var hemskt.

Följde du med nån gång då de reste?

Neej, det gjord jag ju inte. För jag var ju flicka, jag hadd ju annat att göra. Jag skulle sköta kräk och gå i skola.

Du var en tio år gammal ungefär när du var där då?

Jo. Och den lärarinna hon var nå person, hon bodd i samma gård som jag ... Det var skola och hon bodd där. Jag hadd ju bara och gå in där när jag hadd mjölke och läsa om läxen.

Lärde du dig inte skriva och räkna också?

Nej men, det kunde jag sen förr.

Du behövde inte nåt mer inte?

Nej, utan jag lärt mig utav äldre bröder då jag ... Jag kunde både skriva och räkna. Det behövde jag inte lära mig på skola.

Och sen for du till Norge därifrån?

Nej, sen for jag till ... vad heter det ... Laisholm ... Det var ett år ... och sen därifrån till ... Skanz(?) och så till prästgården. Där var ... jag kokerska där i 3,5 år. Så for jag till Norge. Det var när det var världskriget – första världskriget, en fick ju ...

Var det på en holme du var där, på en större gård där?

Jo, det var ett gods, det var ett stort, stort ställe. Dem hadd ju både ... ja, flera affärer och kyrka och skola.

Hur många år stannade du där då?

Jag var tre år där. Dryga tre (?).

Och det var under den tiden du kom att fara hit till Ammarnäs en gång?

Ja, men du förstår, jag börja ju, jag fick lappsjuka där. Jag började ändå längta.

Visst följde du med nån släkting hit då? Det var på en helg.

Jo, jag gjorde det. Och du vet, jag längta ändå så mycket till, så när det for nån båt förbi som hade nån svensk flagga, jag såg ju, jag tyckte ... röken lukte så god. Du vet, det var lappsjuka det. Jag var ändå så mager så jag var bara skinn och ben. Och ändå, jag var så snäll. Jag var så genompräktig och snäll. Det var ett gammalt gods.

Vilken helg var det du åkte över? Och vem hade du i sällskap då?

Första gången jag kom, det var på kyrkinvigningen här.

Gick ni över då?

Ja, vi gick över en hel hop, landsfiskalen och prästen ... vi var en fjorton, femton.

Ifrån Tärna då?

Jo. Och sen, då jag flytt hit, då följde jag ju aldrig ... dit ... Då jag flytte ifrån Tärna och hit.

Vid den tiden då blev du bekant med din man också?

Nej, det var 1911.

Och så gifte ni er. Vilket år var det?

1919.

Jaha, och då bosatte ni er här uppe?

Ja, svärfar han byggd en gård åt alla sina pojkar. Det var två gårdar i Fälla, och sen då Johans där och sen det här. Och då ville inte Engelberts ligga ... hon ville inte komma hit. Hon tyckte det var för avsides, hon ville det skulle vara på den sidan. Så därför var det så att Engelbert fick den gården. Och Frida han har gammgården, och vi fick det här. Och han har ju byggt, lagårn, han har byggt, allt, allt. Då vi var på Ävisåive då satt vi och kike hit, då såg jag ju huset här. Det var drömmålet då.

Men det var innan du ...?

Det var vid kyrkinvigningen.

Men du visste inte då att det skulle bli ditt då?

Nja ... jag hade nästan för mig en aning.

Kyrkinvigningen, vilket år var den?

1911.

Och sen gifte ni er. Hade ni bröllop också?

Ja, så klart. Vi var int nå rika, men det fanns ju gott om. Allt var ju så dyrt, det var onödigt och köpe nånting.

Det var under krigsåren det?

Jo ...

Och så föddes två pojkar och två flickor?

Jo.

Och strax efteråt, så blev din man sjuk. Visst var det så?

Ja, han dog 41 år gammal.

Hur gamla var barnen då?

Alfred han var 10 år. Han var äldst.

Och hur gamla var de andra? Hur gammal var Hedvig?

Jo, Hedvig hon var ju ... Gustav, han var yngst. Han var två år.

Så då hade du mycket att sköta och ta hand om dem då.

Men du ska veta, det syntes mej aldrig ... (?) Den här odlingen för mig, den var påbörjad då, men inte färdig. Och jag hadd ju tänkt å avsätta (?) så jag fick ut nå pengar på det där. Och jag spada ju så mycket, jag dike krondiken som ... Du förstår, det var inte lätt, det var ju ...äslera, och då jag rörd på ett ställe då var det stenar där.

Det gled efter då och fylldes igen.

Jag tog i då några stenhällen och la emot, jag fick ändå så pass stort. Ja, ojoj, det var ... Jag har huggit timmer och jag har huggit ved.

Hade du häst också?

Jo, nu på senare år, då hadd jag.

Men då din man dog?

Nej. Du vet, han förfrös fötterna och fick kylsår i tåa, det var det ... vart han sjuk. Det var som ... kylsår. Och han skulle vara på sjukstugan och han tyckte ändå det skulle vara så roligt att komma hem till påsk. Och han död ju i påsk och kom hem som lik. Men då var det int roligt att vara jag. Och att jag ... Och att jag kunde behåll nerverna i de motgångarna och besvär som jag hadd.

Och du fick den där odlingen färdig ...?

Jo, delvis lejd jag ju. Den var ju stor, hä var mer än ett tunnland. Och det var ju diken som var så besvärlig. Men det skulle ju vara ett dike å innan jag var godkänd.

Barnen hade börjat gå i skolan då?

Jo, dem gick i skolan och sen blev jag ju så sjuklig å. Jag hade sträckt mig nånting invärtes så hemskt.

Du gjorde det när du höll på med timmerhuggning å ...?

Nej, det var väl vid ... du vet, jag lasta på mig en riktig vedbörda å skulle gå upp och halkade på en rot. Det var struligt (?) i kroppen, och då vart jag ännu sämre. Det var sex veckor var jag i hamn i så hemsk feber. 40, ändå som 40. Och jag tänkte ändå på kvällen, o, om det vore morgon, natten var värst. Jag hörde ju på barnen som sov i sina sängar, och jag fick ... Och då fick jag ju fara å sjukstugan. Jag skulle inte få ligg bare då ner, och Magnhild (?) hon sa att jag var tvungen. Hon kom ju hit och såg då jag gick. "Men hur är det fatt?" säger hon. Nå, då sa jag att jag hade så ont. Då ringt hon till doktorn och sa att jag fick order att komma. Du förstår att, då låg jag ju hos sjukens tid. Å det var int gjort å fara Sorsele då. Nej, det gick sakta!

Det var ju först och främst svårt att komma ner till Ammarnäs? För det är ju två kilometer ner dit.

Jo. Jag hadd så svårt å gå, så det syntes som jag hadd åkt skidor. Det var int å stiga upp ...

Så du gick själv ner till Ammarnäs?

Jo.

Vilken årstid var det?

Det var på hösten.

Snön hade kommit, kanske?

Jo. Och då trodd ja, du förstår, Vera, hon sa, "det här är ju bara inbillningssjuka", för hon har ju aldrig blivit sjuk nån gång. Nå, då for jag till doktorn och Beda ringd till doktorn och fråge. Och då säj han att hon kom till att stanne. Det kan dröj år ... Så dem trodd jag var inbillningssjuka!

De trodde väl annorlunda när de hörde vad doktorn sa?

Jo. Och då fick jag ju ligg där då, ja, till över jul. Och barna ensam. Det var hemskt att tänk på hur dem skulle ha det.

Hur gammal var Alfred då? Hade han hunnit bli stor då?

Jo, han var ju, han var 12 år. Kanske.

Och Hedvig omkring 9-10 år då? Och så de andra mindre.

Jo.

Skulle de sköta lagårn också?

Jo, dem skulle sköta lagårn, dem skulle gå i skola. Och kom de inte rätt till i skola fick dem örfilar så att de flög. Visst var det grymt. Du vet, då var det ju, då fick jag aldrig något bidrag till skolmaterial eller så.

Vad fick du inte bidrag för? För skolmaterialet?

Nej. Inte såpass som en blyertspenna. Då försökte jag att lånt ihop och samle ihop de penningar jag har så jag betala för ... Men då var det ju högre klass, dem skulle då börja på

att köpa nya böcker. Och då kom jag från lasarettet, men då fick jag ju hästskjuts. Och dagen efter då kom, då fick jag räkning från fröken Dalén på resten av skolmaterialet.

Fröken Dalén, var hon ...?

Jo, hon var lärarinna.

Hur länge hade du varit borta då?

Ja, hä var ju ... Först var jag sex veckor. Och sen var jag hem ett tag, och sen var jag tvungen ta dit.

Sex veckor, så du kom hem före jul då?

Nej. Jag var bort julhelgen, så jag fick ligga och titta i taket, jag ...

Så det var i Sorsele?

Jo, det var i Sorsele.

Så, firade barnen sin jul ensamma?

Jo.

Var det ingen här hos dem heller? Hur hade de sin jul? Kan du komma ihåg nånting om det?

Nej, du förstår jag har så ont i bröstet och tänk på det där.

Jo, jag förstår det, men kan du komma ihåg nånting hur den julen var. Hur de hade ordnat det, hade de kunnat ordna nånting?

Nej, de hade nån saltfisk, och den tog svärmor, så det var inte nåt ... Men de hade fått tag på nån kylkaken (?) av Liljebo.

Det var magistern det.

Jo, så jag fick ta ... Och så hadd dem ju kon.

Kunde de kärna smör? Hade de lärt sig kärna också?

Jo. Och mjölk.

Vem utav dem mjölkade? Var det Alfred eller Hedvig?

Nej, det var nog Ingrid.

Men var Ingrid äldre hon?

Jo. Hon var äldre än Hedvig.

Så Ingrid var i 11-årsåldern, kanske?

Jo, hon var nog ... du vet hon var hyrd ut på hösten ... nej, det är hemskt, det är svart.

Det var ingen hit ifrån byn den julen? Distriktssköterskan, tittade hon aldrig hit?

Neej. Det var utdelning på några kläder, men dem hadd då inte fått nånting.

Hur tvättade de kläder och strök och lappade?

Jo, dem fick göra det själv. Dem hade hängt ... håll i armbågen på en sticketröja, och ... sagt hon skull gå hem ... Det var ju otäckt, förstår ju ingen försvarare hade de.

Du vet aldrig hur de ... jag kommer tillbaka till julen ... ordnade det själva, för de var ju lediga från skolan. Kom de ihåg själva att ha jul?

Ja, de hadd ju gran.

Så de hade det?

Jo.

Men de hade aldrig kunnat ordna till något särskilt till julen i övrigt, till maten?

Nej, det var väl inte mycket, men jag tror nog att Ingrid hon var nog duktig.

Men nån julklappsutdelning det var det nig inte.

Neej ...

De brukade åka skidor, för det fanns väl ingen väg hit?

Nej, den var ... ingen väg. Du vet, ibland när det var som värst, jag brukade åk emot dem och möta dem i värsta djupsnön. Det var ju dåligt att ta sig fram, jag tror inte skidor heller var så bra.

Den vintern när du låg på lasarettet, var Gustav så gammal så han också hade börjat skolan då?

Nej, inte då.

Fick Gustav vara ensam här hela dagarna?

Då skulle vi ... dem skulle få komma in på arbetsstugan, och då var ju Mikasson, han var ju förmyndare (?), men då hade han skrivit på en förbindelse att, jag skulle få pension, och jag hade ett löfte på att få han, men jag hade inte hunnit få han. Så hade dem skrivit på en förbindelse att dem skulle få ta in på ett ålderdomshem, på arbetsstugan, och barna fick vara där. Och då var det den här ... vad hette han som byggd den där ålderdomshemmet vid skolan. Jag fråge han, har dem rätt att ta det där, har dem rätt till det och ta av mig pension? För jag sa att jag fick köpa (?) en förbindelse att jag skulle få ha barnen där på ålderdomshemmet medan jag var sjuk, medan jag var i sjukstugan. Då fick jag telegram från landshövdingen på sjukstugan, en sköterska kom med det där telegrammet. Det var besöksförbud då för dem var sjuklig, det var nån sjukdom där. Det var inte för besökare. Landshövdingen fick inte gå dit. Och då var svaret att givetvis skulle jag få pension ... Mikasson underrättades därom, men du vet, då var Mikasson arg. Han sa: "Jag trodde du var på sjukstugan, men då var du på residentet!"

Hade dem hunnit flytta över dem på arbetsstugan?

Neej, det hade dem inte alls.

Var det andra gången som du låg på sjukstugan?

Jo, jag var ju, nog var det min andra gång.

Så du låg där i omgångar?

I flera år. Flera. Jag fick bara fara hem, det var som andra hem på sjukstugan.

Men nån gång hade du kanske hjälp här? Eller var barnen ensamma jämt?

Njo, det var när dem körde potatislandet och sånt, då fick dem ju det lejt. Men att dem ändå kunde klara, fyra kor.

Men de var duktiga i skolan har jag hört? Allesammans.

Jo. Dem var duktig.

Ingrid hon blev ju lärarinna, hon.

Jo. Alfred han fick ju högsta betyg i tio ämnen. Ja, han var ... du förstår, magistern han var ju ensila (?) på han, ja, detsamma var han ... jag fick lika bra som magistern.

Var det vid den tiden som han började läsa språk också?

Ja, han börje ju. Han skrev ju grekiska.

Var det inte engelska han började med?

Nja, han fick ju bägge på det sättet, men grekiskan, han var ju så konstigt. Engelska skrev han. Och då, pastor Larsson, han säger "Männen (?) skriver engelska här." Och då var, vi hade precis tid och sätt upp pären, så det brevet låg på potatis ... Så fick han då läsa grekiska. Och du vet, magistern han såg ju, han lill-Erik Johansen i Norpen och Alfred, dem var bänkkamrater, och han såg att han växlade biljett där, Erik och Alfred, och då trodd magistern att dem skrivit något tokigt om han, och han ryckte av dem det där. Och Erik han hade skrivit på lapska och Alfred på grekiska. Och ingenting kunde ju han se!

Magistern, nej. Hur pass gammal var Alfred då?

Ja, han gick i skolan då.

Var hade han fått tillgång till några böcker att läsa? Lånade han i biblioteket?

Nej, han fick ju tag i en bok där det var 800 ord av alla språk. Det var början.

Och då fick han sitt intresse för språk då? Det fortsatte han med sedan.

Jo, magistern, int kunde han läsa grekiska själv, och då fick han prästen å tyda. Men det var ju, inte hade han skrivit något dumt om magistern. Han var bara glad att han slapp skolan och fick hjälpa mamma mer. Han hade skriv så vackert.

Men vad sa magistern när han fick höra det? Att han var glad att slippa skolan och få komma hem och hjälpa mamma?

Han ... si nå.

Så han uppmuntrade honom aldrig att fortsätta studera?

Neej! Hä gjorde han inte.

Hur fortsatte han att läsa sedan. Var det korrespondens?

Ja, han tog en kurs i tyska, men det är allt.

Och sedan lyssnade han i radio väl, sedan, när ni började att få det?

Ja, han fick tag i några böcker. Så nu ser du böcker som är här. Det är ju från ...

Men just för att lära sig uttalet och så? Nog lyssnade han väl ändå i radio när ni fick det?

Nej ... ja, han hadd ju en gammal ... sån ryska, det ryska uttalet, det hade han en bok. Och så hade han samle ihop att han hadd lektioner i nån sån där kvälls ... Du vet Alfred skött ju barna, dem fick ju ingen pig, så då skött han om barna och så på kvällen ha han "Är det nån som vill gå och läs ett par timmar?"

Vilka språk är det han undervisade i? Så han hade kvällskurser i olika språk?

Jo.

Han fick ju ett stipendium att resa utomlands, vad var det för då? Var det för trädgårdsarbete, det?

Neej ... jo, ja.

Då han reste till Tyskland? Visst var det nån trädgårds, han var hos nån trädgårdsmästare då?

Det var ... vad var det det hette, det var ... det var en trädgårdsmästare. Han gick då 14 dagar hos Weibulls, Önnestad. På Önnestads skola, tog en kurs där. Han gick Önnestads, och då praktiserade han på Weibulls då för att få betyg.

Men visst fick han ett stipendium så att han därför fick resa?

Jo, visst gjorde han väl det, men det var ju bara ...

Men han var ju borta ett tag i alla fall. Var det Tjeckoslovakien han var?

Ja, där arbetade han. Han arbetade hos en professor. Du vet, den där professorn han hade en hälsobrunn, dem odle växter. Det var mer som hotell där. Dem kommer ju dit långa vägar, och där hade dem bad och ... Han skulle sköta om den där trädgården. Och han sa att det var ju hemskt. Du vet att det var 40 grader i skuggan och aldrig en enda gång regn.

Marmorplattorna var så heta att ...

Var det inte under de åren där nere som nån ville att han skulle stanna som tolk för att han kunde så många språk?

Jo.

Vet du hur många språk som han har sysslat med? Han kan ju inte alla riktigt, det vet jag, men han har ändå lärt sig de flesta? Var det inte ett tjugotal?

Nej, men jag tror, ja ... Om det är franska, spanska, rumänska, tjeckiska, latin ...

Grekiska. Och så hebreiska.

Och du vet, det var så många andra språk, malaysiska, grekiska och ... Jag förstår inte att han inte blanne ihop allt.

Och din andra son han har ju sysslat mycket med ritningar och lyckats bra där, han?

Ja, hä går så bra. För du förstår att nu ...

Det började väl med att han ritade ladugården och byggde den?

Det förstår jag inte (?), han är ju duktigare än en ingenjör, han. Han är ju överstyv i matematik.

Han har ju läst mycket på korrespondens han också.

Jo, det gjorde han ju. För du vet, det var nog bra invecklat det där. Men då läste han det där å, han arbete ju om dagen och så läste han om nätter. Att han kunde klara det.

För visst ritade han, och pojarna byggde upp ladugården själv?

Nej, det var Gustav. Ensam. För Alfred han var i Tjeckoslovakien då.

Han fick ju ritningarna godkända och fick lån på det också.

Nej, han fick ingenting. Han fick inte en spik.

Sökte han inte lant ...?

Jo, han gjord det, men det vart avslag. Han fick ingenting.

För den gamla ladugården den snöade ju nästan över av ...

Jo, du vet ju det han var. Och väg höll ju alldeles på att ramle över.

Sågade han virket och gjorde alltsammans själv?

Jadå, han körde häst och han körde upp i skogen och hugge timret och körde till såga och körde dem hem. Och beräknade alltihop så väl så att det stämde, åtgången på virket.

Och lagom längder på allting.

Ja, nu vet du, det här ingenjören det hadd ju ändå så, de sätt ju så stort värde på han för att han är så duktig i räkning.

Det är väl därför som han får fortsätta med Vattenfall. Det är ju synd att han inte har examen, då hade han ju kunnat komma längre, men han saknar ju sån.

Ja, men han tyckte att det är lika bra.

Ja, naturligtvis, men med examen hade han ju kunnat komma upp i högre lön också.

Men då tror han att då är han mer tvungen å fortsatt. Som det nu är då kan han ju slut när han vill. Men de har ju så stort förtroende för han, nu var han ju mest ... som arbetsledare.

Först är det avvägning, sedan är det vinkelmätning i sidled. Det är ju med å köre en stor ...

Det är nog bra stort det. Och du vet, han fick aldrig ledigt för han var arbetsledare han. Han skulle vara där på måndagsmåra. ... innan arbetet började.

När du var ung här och din man dog, hade du aldrig besvärligt när du låg isolerad här. Jag tycker mig minnas du berättade när du skulle plocka bär en gång att du mötte björn här uppe och så?

Ja, det var min närmaste granne!

Var det vid ett eller flera tillfällen som du råkade ...?

Hä var många gånger. Ja men, jag har sett han så mång gånger.

Har björnen haft ide här uppe då, kanske?

Jo, det har han ju. Men inte nu mer, det. Du förstår, sen det vart så mycket folk här.

Var det i närheten av fårkammaren här uppe?

Nej, här ovanför, bara. Nedanför fårkammaren, hä ä bara här ovanför.

Nå, vilket intryck fick du av björnen, inte var han farlig inte?

Nå, men han älske ju lure (?). Jag tyckte att det luktade unket.

Röt den åt dig och skrämde dig och sådär då?

Nej, det gjorde han inte. Du vet, jag var och plockade lingonen här uppe och katta hon följd med. Och du vet, det låg ju en björk som de måste ha tillflykt. Såg hur katta for upp i den där och det droppa som en borste. Du vet, och då såg hon han. Och då sitt han här under granen och kik på mig.

Jaså, satte han upp ramarna över ögonen?

Ja, på det viset. Och jag känt att det lukte surt. Det var en konstig lukt. Och du förstår, har du känt björnlukten?

Nej.

Ja, men det har jag känt många. En gång då jag vart i Bertejaure, och skulle gå över ...lia, och jag gick ju först och då ... efteråt, och så känd jag hä lukte björn. Men jag fortsatte. Du förstår, det var fyra björnar och dem hade ju gnidit pälsen mot tallar och granar där och dem var så sliten.

Såg ni alla fyra björnarna då?

Ja, det gjorde vi. Då gick dem bredvid varand.

Men de gjorde er aldrig nånting? Och inte den björn som du hade ovanför stugan heller?

Nej.

Du var aldrig ängslig för barnen på det sättet?

De var, de kunde leka i den där gammalågn, då var det ju så många gånger på kvällen att björn var upp i backen. Och han tjöte ju så hemskt. Då var det otrevligt. Den där signalen han släppte iväg först och det var så genomträngande. Alfred han for, det var en söndagskväll han skulle plocka nå lingon, eller hallon, han var där uppe på vägen och så plocke han på ett ställe och så fortsatte han och då är det en björn som skjut framåt och den ... då for han. Då for han hem! Nej, men han har jag sett många gånger.

Har den aldrig rivit nå kor eller får för dig?

Nej, jo, men får, det är ju klart. Nej, ingen ko, men får har han rivit. Trettio får förlorade vi väl en gång.

Var hade ni dem, då? Uppe i Bertjejaure?

Nej, här, vid berget.

Brukade han hålla till vid fårkammaren och riva fåren där?

Ja, och var som helst och rev dem. Och då han jagade en fårflock, då var det nån som han tyckte var lite mager och dålig, då slängde han dem borta vägen. Ja sen ... hadd en ... som var blind, och han bara kasta han och slängd iväg han. Men hä ä ju ändå bara ett liv (?).

Men hur gjorde han med de andra fåren då? Tog han dem?

Jo, då tog han ju de bästa. Han brukade göra så, han tog själv tag i dem som var duktigast. Och var några i vägen, så då ...

Men du sa han hade dödat 30 stycken en gång? Vad gjorde han med så många?

Nej, inte ... Ja, 26 hade han drypet på en gång. Du vet, han grävd ner dem. Du vet, då han flå, då går jag undan. Han rev så det syntes skinnsamsor på bogen. Och hur det satt fast ... och han rev ju. Och han tuggade märgbena. Du vet att det blev bara som en boss. Han åt inte bena utan han tog märgen.

Och så drack han väl upp blodet också?

Jo, det är klart, det gör han ju först. Fride han var, han fick gå upp på fårkammarna, och då ligg en björn, det var Roberts (?)... Och stor var han så här, då hadd han klämt och ... och drack blodet. Men då hade han rytt, stigit upp och rytt åt Fride! Då hade det runnit blod bortur munnen.

Så ... det rann blod på båda sidor munnen, då? Fride blev väl rädd, då, förstås.

Ja, du förstår han kute ju. Då hadd de ... gevär själva, och Hubert han sku följa och hans kamrat (?) till att skjuta. Och dem for dit och då såg de två björnar. Och Fride han blev rädd (?) så han skaka ju ... kike han. Det är märkvärdigt hur björn är ändå ett liv.

Men nu är det väl längesen det var nån björn här uppe?

Nej, nå far de förbi här. Men int så att de blir i ...

Det är för mycket folk här nu, förstås.

Jå, lappar och hundar å ...

Var barnen aldrig rädda för björn då de växte upp så att de ...?

Nej, jag tyckte inte de var det.

När de skulle skida genom skogen ner till Ammarnäs till skolan och så?

Nej, du förstår, då visst de ju att han var i ide.

Men på hösten då de började, hade han gått i ide redan då?

Nej, det hade han ju inte. Nej det gör han ju inte alldeles strax. Men innan han går i ide, då går han helst efter en bäck, eller han gör på det viset att han stiger i sina egna spår ... Det syns som han har gått dit, men då har han gått dit. Du vet att ... flera gånger.

Har du sett nåt björnidet nån gång? Där björnen har legat över vintern?

Nej, ja, hä ä bara här uppe. Och hä ä så stort att en ...

Men det är ingen björn som ligger där nu inte?

Nej. Då pastor ... var här, då var det Stig och han ... det var en sån där herreman som skulle se allt. Alle stryket tror jag det var. Och då blinke prästen åt pojken och han skulle skynd sig gå före och han skulle visa dem på björnidet. Och du vet, då han då komme mitt för öppningen, då hade Stig brummat så hemskt, och den där strykaren han vart rädd!

De skrämde honom då.

Nej, det var, eljest han var inte, det var inte grovt ljud, utan det var en sån genomträngande signal. Det brukade höras ända där uppe från backen till lagårn där hade bricken en hållare, en gummi skälv bricke på väggen (?).

Men han kom aldrig nära så han bultade på dörrn inte?

Nej, men det var otrevligt att gå åt lagårn. Då visade han upp i backen. ... När en sprang neråt, du förstår då, jag fick ju hörsselfel och jag for åt lagårn och skulle ta emot, och jag stanne och jag ... Och han var uppe på backen, och kunde dem stå så i en ring och vände skallen mot björn. Så då tar han dem inte. Och hä har jag ju sett förr. Vi hade en, vi sku sälj en ox och en kvig och ... dem sitt han ju bort, absolut. Och då skulle vi söke de, ... hon började skälla. Och vi gick förbi en fläck där och skaka i skälla, och så hör vi en ko. Och hon ... hon kände igen skälla. Du vet, då hadd björnen gått ringen runt, det var två björnar, och gjort ringen trångare för var gång, och dem vänd skallen mot. De tordes inte ... baktill.

Så dem var kvar där då, både björnarna och ...?

Jo, det var på en sydslätt, du förstår att det var aldrig så öppet, det var ris runtom. Men då kossan då såg oss, då kom en. Björnarna ... då. Då följde dem ända till Fälla, de följd ända till lagårn där. Så inte är björnar så fredliga. De säger ju att björnar gör ingenting, men ...

Men du har sett annat.

Ja. Den där geten den drap, jag tror dem sparke upp en hel stenbock. Det var ju fyra björnar, för ... hon tog ju emot. Men då hade de fått hon in i en björklund, så det var några björk på det viset, då satt hon fastklämd. Ja, de brukade gräva ner skinn och ben, ja, de täckte dem över nåt mossa eller ...

Och så gick dem dit och åt upp det sedan.

Jo, sedan. Dem bruk nästan göra sådär innan dem sku gå i ide, så dem brukte äta sig mätt.

Men på den tiden, på hösten, då är det ingen som har kräken ute, inte, då de går i ide? För de går väl i ide just när första snön kommer?

Nej, det gör dem inte. Ibland kunde det dröja länge.

Men vad hittar de att äta då?

Bär. Och de kunde äta så mycket att de är int hungrig. Gustav han har rätt att jaga björn på hela Västerbotten. Han har ... Men då är det en viss tid, då är det den tiden då han äter sig

mätt. Då brukar han stå och lyssna åt alla håll och höra om han hör några ljud. Så då är det (inte?) lätt att ta han. Så han hitte ...

Nähä, nu är det väl inte så många björnar kvar nu inte?

Ja, inte är det väl så lite heller.

Men inte är de så nära nu som de var förr inte?

Neej, de tog ju förr fåra som var i lagårn.

Så de tog ut dem från sommarlagårn?

Jo, det gjord dem.

Har dem gjort det här också?

Nej, det där är i Ammarnäs.

Jaha, ja, det var vilda tider förr. Och tunga tider också.

Men ... Det är mycket trevligare då än nu.

Folk var tacksammare, kanske.

Ja, vi kunde ha roligt och ha så enkelt.